

ВСЕВОЛОД НАУЛКО

(18.12.1933 – 01.11.2018)

Українська наука зазнала неабиякої втрати. 1 листопада 2018 року відійшов у інший світ учений етнолог, демограф, археограф, географ, мандрівник, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений працівник освіти, головний науковий співробітник Інституту археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського Всеволод Іванович Наулко.

Людина великої працездатності, оптиміст, життєлюб, етнолог-мандрівник із нелегкою, але водночас і щасливою долею. Всеволод Наулко народився 18 грудня голодного 1933 року в містечку Таращі Київської області в родині вчителів. Під час Другої світової війни перебував у евакуації в Актюбінській області Казахської РСР та у м. Самарканді Узбецької РСР. Уже малолітнім хлопчиною познайомився з представниками різних народів. Можливо

тоді і зародився інтерес до культури й побуту інших країн, що стало справою усього життя.

Після війни родина повернулася до Києва, де пройшли буремні післявоєнні роки майбутнього вченого, в юності захопленого футболіста, шахіста, мандрівника.

У 1956 році закінчив географічний факультет Київського державного університету і став працювати інженером-картографом на картографічній фабриці. Цей досвід став дуже в нагоді, коли він вивчав демографічні процеси і зробив єдині до цього часу карти етнічного складу населення України. Його праці: «Етнічний склад населення Української РСР» (Київ, 1965 р.); «Географічне розміщення народів УРСР» (Київ, 1966 р.); «Карта сучасного етнічного складу населення України» (Київ, 1966 р.); «Хто і відколи живе в Україні» (Київ, 1988 р.) є неперевершеними у галузі етнодемо-

графії. Наукову діяльність почав у Інституті мистецтвознавства, фольклору й етнографії АН УРСР. Тут на його творчість великий вплив мали М. Рильський та К. Гуслистий.

У 1964–1971 роках навчався в аспірантурі в Інституті етнографії ім. М. Міклухо-Маклая АН СРСР, де успішно захистив кандидатську дисертацію. А головне — переймав досвід у таких відомих радянських учених, як С. Токарев, М. Чебоксаров, Ю. Бромлей та ін.

Всеволод Наулко став активно розробляти проблеми етногенезу й етнічної історії українців, міжетнічних взаємин, етнодемографії. Багато працював над підготовкою історико-етнографічного атласу, написанням текстів до монографії «Українці», яка у тому авторському колективі так і не побачила світ через ідеологічні упередження до культури українців. Також допомагав у підготовці проекту побудови Музею архітектури й побуту. Вже у 1968 році молодий учений брав участь у роботі VIII Міжнародного конгресу антропологічних та етнологічних наук (Токіо — Кіото). Такі конгреси відбувалися кожні п'ять років і В. Наулко побував майже на всіх (1973 р. — Чикаго, 1978 р. — Делі). Але найбільше його вабили експедиції, він об'їздив усі регіони України та сусідні республіки. Часто бував у молдавських селах і товаришував з етнологами Молдови, зокрема В. Зеленчуком, М. Демченком.

У 1976 році захистив докторську дисертацію на тему «Міжетнічні зв'язки населення України».

Трудова кар'єра вченого вражає всебічністю інтересів. У 1971–1991 роках працював викладачем на історичному факультеті Київського університету ім. Т. Шевченка, започаткував там створення етнографічної лабораторії-му-

зею. Багато поколінь студентів пам'ятають його чудові лекції про культуру народів світу. Курсові й дипломні роботи переважно писали у професора В. Наулка. Вчений працював також професором славістичного університету і директором Інституту славістичних досліджень при Київському славістичному університеті. Тривалі роки видатний етнолог працював старшим і головним співробітником Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України і головним науковим співробітником Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України. Найголовніші його здобутки в ділянці археографії — видання епістолярної спадщини видатних постатей етнології та історії, зокрема, Ф. Вовка, М. Грушевського, унікальні альбоми Де ля Фліза та ін.

Всеволод Іванович брав участь майже в усіх Міжнародних з'їздах славістів, у XX Всесвітньому конгресі істориків (Сідней, Австралія, 2005 р.), був активним учасником Міжнародних конгресів українців. Як справжній етнолог понад усе любив вивчати культуру різних народів, побував у понад 70 країнах світу. Важко повірити, але майже у 80-річному віці вчений здійснив мандрівки до країн Африки, Скандинавії, Південної Америки (Бразилія, Аргентина) і навіть на острів Борнео.

До останніх днів життя він працював над упорядкуванням своїх багатих архівів і пропонував колегам поділитися матеріалом, який ще не був опублікований.

Українське суспільство, вчені, колеги і друзі пам'ятатимуть видатну людину, справжнього етнолога й археографа Всеволода Івановича Наулка.

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України